

Alusten katsastukset, non-SOLAS-direktiivin soveltamis- alaan kuuluvien matkustaja-alusten turvallisuus ja matkus- taja-alusten ja suurnopeusmatkustaja-alusten esteettömyys julkisessa liikenteessä

TRAFICOM/79524/03.04.01.00/2019

TRAFICOM/523334/03.04.01.00/2019

TRAFICOM/530729/03.04.01.00/2019

Määräysten tausta ja säädösperusta

Matkustaja-alusturvallisuuslainsäädännön muuttamisen (HE 198/2018) yhteydessä muutetaan lakia aluksen teknisestä turvallisuudesta ja turvallisesta käytöstä (1686/2009, jäljempänä alusturvallisuuslaki) siten, että mahdollistetaan eräiden alusryhmien siirtyminen omavalvontaan tietyin edellytyksin. Omavalvonnalla tarkoitetaan laivanisännän itsensä suorittamaa säännöllistä oman aluksensa turvallisuusarviointia ja siitä raportointia Liikenne- ja viestintäviraston merenkulun sähköiseen tietojärjestelmään. Alusturvallisuuslakia muutetaan myös siten, että talviliikenteessä käytettävien alusten vuosittaisesta pohjan ulkopuolisesta katsastuksesta luovutaan. Lisäksi alusturvallisuuslakiin lisätään uusi, perinnealuksia koskeva määritelmä. Alusten katsastuksia koskevaan määräykseen tehdään näistä lakimuutoksista johtuvat muutokset. Alusturvallisuuslain 48 §:n 3 momentin ja 51 §:n 3 momentin mukaan Liikenne- ja viestintävirasto antaa tarkemmat määräykset mm. perinnealusten katsastuksista ja niiden sisällöstä.

Matkustaja-alusturvallisuuslainsäädännön muuttaminen pohjautuu matkustaja-alusturvallisuutta koskevien direktiivien muuttamiseen. Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviin matkustaja-alusten turvallisuussäännöistä ja -määräyksistä (2009/45/EY, jäljempänä non-SOLAS-direktiivi) tehdyillä muutoksilla selkeytetään non-SOLAS-direktiivin soveltamisalaa. Direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle jäävät kaikki alle 24 metrin pituiset matkustaja-alukset. Lisäksi direktiivin määritelmiä on muutettu. Non-SOLAS-direktiivin soveltamisalaan kuuluvien matkustaja-alusten turvallisuutta koskevaan määräykseen (jäljempänä non-SOLAS määräys) ja matkustaja-alusten ja suurnopeusmatkustaja-alusten esteettömyyttä julkisessa liikenteessä koskevaan määräykseen (jäljempänä esteettömyysmääräys) tehdään direktiivimuutoksista johtuvat korjaukset. Alusturvallisuuslain 15 §:n 3 momentin mukaan Liikenne- ja viestintävirasto antaa non-SOLAS-direktiivin täytäntöönpanemiseksi tarkemmat määräykset aluksen teknisestä turvallisuudesta.

Määräysten valmistelu

Määräysluonnokset on valmisteltu virkatyönä Liikenne- ja viestintävirastossa.

Määräysluonnoksissa on huomioitu alusturvallisuuslain muutokset. Määräysluonnokset ja perustelumuistioluonnokset olivat sidosryhmillä lausuttavana 20.9.-25.10.2019. Lausunnon antoivat Väylävirasto, Merivoimien esikunta, Suomen Varustamot ry, Suomen Lauttaliikenne Oy, Onnettomuustutkintakeskus, Merellinen Oulu ry, Suomen Höyrypursiseura ry ja Forum Marinum-säätiö. Väylävirastolla ja Merivoimien esikunnalla ei ollut määräykseen lausuttavaa.

Alusten katsastuksia koskevaan määräykseen Suomen Varustamot ry lausui, että varustamon omavalvontaa tulisi edistää laajemminkin ja katsoi vaatimuksen merityösertifikaatin henkilökunnan nähtävillä pidosta tukevan vastuullista työnantajatoimintaa. Omavalvonnan piiriin kuuluvat alukset on määriteltä alusturvallisuuslaissa, joten niiden joukkoa ei voi Liikenne- ja viestintäviraston määräyksellä laajentaa. Suomen lauttaliikenne Oy toivoi, että lossit rajattaisiin määräyksen soveltamisalan ulkopuolelle. Tätä määräystä kuitenkin sovelletaan losseihin, joten rajausta ei ole mahdollinen. Onnettomuustutkintakeskus esitti, että määräykseen lisätään maininta aluksen vuotovakavuuden hallintaan vaikuttavien järjestelmien toimivuuden varmistamisesta. Aluksen tyhjennysjärjestelmät lisättiin määräyksen kohtaan 3.2 uusintakatsastuksessa varmistettavien laitteiden luetteloon. Merellinen Oulu ry:n lausunnossa todettiin, että on epäselvää mitä toiminta-alueita yli 12 matkustajaa kuljettava perinnealus noudattaa. Määräyksen 4.7.2. kohdassa todetaan, että näihin sovelletaan muun kuin non-SOLAS-direktiivin soveltamisalaan kuuluvan kotimaanliikenteessä liikennöivän matkustaja-aluksen vaatimuksia bruttovetoisuuden mukaan. Nämä perinnealukset siis katsastetaan kotimaan liikennealueille I, II tai III. Kotimaan liikennealueiden rajoista on annettu oma määräyksensä. Suomen höyrypursiseura ry:n lausunnon mukaan erillisten katsastusten järjestäminen vanhoille, huvialusrekisterissä oleville aluksille ei ole perusteltu. Lausunnossa myös todettiin, että entisille huvialuksille ja perinnealuksille tulisi olla omat, katsastuksia koskevat määräykset. Näitä huvialusrekisterissä olevia aluksia ei ole pakko katsastaa perinnealuksiksi vaan aluksen käyttö ratkaisee katsastamisen. Aluksen omistaja voi tässä tilanteessa päättää mihin rekisteriin haluaa aluksensa, joten tästä ei aiheudu asiakkaille ylimääräisiä kustannuksia. Liikenne- ja viestintäviraston näkemyksen mukaan on myös selkeämpää, että kaikki alusten katsastuksia koskevat määräykset ovat yhdessä määräyksessä. Forum Marinum säätiön lausunnossa toivottiin perinnealuksen määritelmään lisäystä museoidut tai historialliset alukset. Perinnealuksia koskeva määritelmä on aluksen teknisestä turvallisuudesta ja turvallisuudesta käytöstä annetun lain (1686/2009) 2 §:n 1 momentin 45-kohdassa. Liikenne- ja viestintävirasto ei voi määräyksellään laajentaa lain mukaista määritelmää.

Suomen Lauttaliikenne Oy toivoi, että lossit rajataan selvyiden vuoksi non-SOLAS-määräyksen soveltamisalan ulkopuolelle. Tätä rajausta ei lisätty määräykseen, koska on selvää, ettei määräystä sovelleta losseihin.

Yksityiskohtaiset perustelut

1 Alusten katsastus

Määräyksen soveltamisalaa kohdassa 1.3. selkeytetään suhteessa alusturvallisuuslain soveltamisalaan.

Määräyksen kohtaan 3.2 lisätään maininta aluksen tyhjennysjärjestelmien kunnon, sopivuuden ja säännöstenmukaisuuden varmistamisesta uusintakatsastusten yhteydessä. Lisäys perustuu määräyksen lausuntokierrokselta saatuun palautteeseen.

Määräykseen lisätään Kohta 4.9 Omavalvonnan piirissä oleva alus, jossa todetaan omavalvonnan piirissä olevien alusten uusintakatsastusta koskeva vaatimus.

Lisätään uudet kohdat 4.7.2 ja 5.7.2 joissa kuvataan, miten perinnealuksen meriturvallisuus- ja radiokatsastukset tulee suorittaa. Lisäys perustuu alusturvallisuuslakiin tehtyyn lisäykseen.

Kohdasta 6.2 poistetaan velvollisuus talviliikenteessä käytettävän aluksen rungonkatsastukseen. Muutos perustuu alusturvallisuuslakiin tehtyyn muutokseen.

Kohdassa 9.2. täsmennetään katsastusajankohdan määräytymistä tilanteessa, jossa alukselle ei myönnetä erillistä rakenneturvallisuuskirjaa. Tämä täsmennys perustuu asiakkailta tulleetseen palautteeseen.

Kohtaan 10.1. lisätään vaatimus pitää merityösertifikaatti ja merityöehtojen noudattamista koskeva ilmoitus sellaisella paikalla, että se on henkilökunnan nähtävissä. Näin toimeenpannaan MLC-yleissopimuksessa esitetty vaatimus.

Näiden lisäksi määräyksestä korjataan muutama kirjoitus- ja tekninen virhe.

2 Non-SOLAS määräys

Määräyksen 2 kohdasta poistetaan seuraavat määritelmät, jotka on määritelty alusturvallisuuslaissa, jonka nojalla tämä määräys on annettu:

- 1) Non-SOLAS-direktiivi;
- 2) SOLAS-yleissopimus;
- 3) suurnopeusalussäännöstö;
- 9) matkustaja-alus;
- 10) suurnopeusmatkustaja-alus;
- 11) ro-ro-matkustaja-alus;
- 12) matkustaja; ja
- 13) kotimaan matka

Liikuntarajoitteista henkilöä koskeva määritelmä päivitetään vastaamaan direktiivin määritelmää.

Määritelmien huomattavia korjaus-, muutos- ja muuntamistöitä koskeva määritelmä siirretään näitä töitä koskevaan kohtaan 4.8.

Lisäksi määräykseen tehdään direktiivimuutoksesta johtuva muutos määräyksen 3 kohdan mukaiseen soveltamisalaan. Jatkossa määräystä ei enää sovelleta aluksiin, jotka ovat alle 24 metriä.

Myös viraston nimi korjataan määräykselle.

3 Esteettömyysmääräys

Määräyksen 2 kohdasta poistetaan seuraavat määritelmät, jotka on määritelty alusturvallisuuslaissa, jonka nojalla tämä määräys on annettu:

- 2) non-SOLAS-direktiivi;
- 3) matkustaja-alus;
- 4) matkustaja;
- 5) suurnopeusmatkustaja-alus;
- 8) kansainvälinen liikenne;
- 9) kotimaanliikenne; ja

10) kotimaan matka

Liikuntarajoitteista henkilöä koskeva määritelmä päivitetään vastaamaan direktiivin määritelmää. Lisäksi määräyksestä poistetaan direktiivimuutoksen mukaisesti maininnat kotimaan matkoilla liikennöivistä matkustaja-aluksista, joiden pituus on alle 24-metriä.

Määräyksen kohdissa 3.2 ja 3.3. täsmennetään liitteen 1 soveltamista ennen 1 päivää tammikuuta 2013 rakennettuun matkustaja-alukseen joka kuljettaa alle 100 matkustajaa tai jonka pituus on alle 24 metriä.

Myös viraston nimi korjataan määräykselle.

Määräysten aikataulu

Määräykset annetaan joulukuussa 2019 ja ne tulevat voimaan 21.12.2019.

Määräyksistä viestiminen

Määräyshanke päätös on julkaistu Liikenne- ja viestintäviraston internetsivuilla ja se on lähetetty myös sähköpostitse tiedoksi sidosryhmille.

Määräysluonnokset ja perustelumuiotio olivat sidosryhmillä lausuttavana 20.9.-25.10.2019.

Valmiit määräykset julkaistaan Finlexissä ja Liikenne- ja viestintäviraston internet-sivuilla.